

ПРИГУНОВ П.Я., ГРІНІН С.В., ТРОНЬКО О.В.

**ВІЗУАЛЬНЕ ВИЯВЛЕННЯ
МОЖЛИВОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
СПІВРОБІТНИКАМИ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчально-практичний посібник

(За матеріалами відкритої преси і літератури)

Київ • Алерта • 2022

УДК 351.74-051-049.5(072)

П75

Авторський колектив: П.Я.Пригунов, С.В.Грінін, О.В.Тронько.

Пригунов П.Я., Грінін С.В., Тронько О.В.

П75

Візуальне виявлення можливого спостереження співробітниками правоохоронних органів у процесі професійної діяльності : Навч.-практ. посіб. / Пригунов П.Я., Грінін С.В., Тронько О.В. Київ : Алерта, 2022. 326 с.

ISBN 978-617-566-686-9

Метою посібника є оволодіння працівниками правоохоронних органів навичками виявлення ознак зовнішнього спостереження для попередження можливого їх незаконного переслідування та вчинення щодо них злочинів. У зв'язку з цим у виданні розкрито питання й тактика видів і технічних засобів зовнішнього спостереження, приділено увагу можливим прийомам його уникнення.

При підготовці посібника використані та проаналізовані матеріали, опубліковані у відкритих джерелах.

При написанні методичних рекомендацій авторами застосовано метод збору інформації – OSINT (Open source intelligence) – розвідка відкритих джерел (специфічна інформація з відкритих джерел, зібрана й структурована особливим чином для відповіді на конкретні запитання).

УДК 351.74-051-049.5(072)

ISBN 978-617-566-686-9

© Пригунов П.Я., Грінін С.В., Тронько О.В. 2022,
© Видавництво «Алерта», 2022.

Зміст

Вступ.....	9
------------	---

РОЗДІЛ І

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

«Наружное наблюдение – топтуны – шпик».....	12
1. Методичні засади зовнішнього спостереження.....	14
Медніков Євстратій Павлович.....	19
Батюшин Микола Степанович.....	22
<i>Зовнішнє спостереження на службі контррозвідки.....</i>	<i>22</i>
4. Васильєв Олексій Тихонович.....	24
<i>Курс лекцій школи урядників поліцейської варті.</i>	
<i>Спеціальне спостереження.....</i>	<i>27</i>
Лурье Фелікс Мойсейович.....	27
<i>Полювання на міністра.....</i>	<i>27</i>
Есер-терорист Борис Вікторович Савінков.....	28
Євно Фішелевич Азеф.....	29
<i>Питання для обговорення.....</i>	<i>29</i>

РОЗДІЛ ІІ.

ЗАВДАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ТАКТИКА ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Спостереження як метод протиправної діяльності кримінальних структур.....	31
Завдання, організація, тактика зовнішнього спостереження.....	32
Автотранспортні засоби, що використовуються при веденні зовнішнього спостереження.....	39
<i>Питання для обговорення.....</i>	<i>41</i>

РОЗДІЛ ІІІ.

ВИДИ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Види зовнішнього спостереження.....	43
1. <i>Пости стаціонарного спостереження.....</i>	<i>43</i>
2. <i>Мобільне спостереження.....</i>	<i>44</i>
3. <i>Організація спостереження в місцях постійного перебування об'єкта спостереження.....</i>	<i>44</i>

4. Стационарний пост зовнішнього спостереження, використання легкового автомобіля	46
5. Стационарний пост зовнішнього спостереження, використання бригадою зовнішнього спостереження з відкритих позицій у пішому варіанті.....	47
Втрата об'єкта бригадою зовнішнього спостереження. Пошук	47
Питання для обговорення	47

РОЗДІЛ IV. ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Тактичні засади здійснення зовнішнього спостереження.....	49
1. Зональне (поетапно-територіальне)	49
2. Супровідне зовнішнє спостереження	49
3. Спостереження зустрічне.....	50
4. Спосіб зовнішнього спостереження «Ланцюжок»	52
5. «Подвійний ланцюжок» зовнішнього спостереження.....	53
6. Об'єкт повертає за кут	54
7. Прийом «Виделка»	56
8. Спосіб спостереження «Лідирування».....	57
9. Спосіб спостереження «З підключенням»	58
10. Спостереження паралельними вулицями	59
11. Прийом «Мережа»	60
12. Прийом «Коробочка»	61
13. Прийоми контролю виявлених місць	62
14. Зовнішнє спостереження на шляху ймовірної появи об'єкта спостереження	63
15. Місця масового відвідування об'єктом спостереження	63
16. Прийом «Кафе»	64
17. Спостереження в громадському транспорті	65
18. Тактика спостереження в метро	65
19. Прийом «Ранок»	66
20. Прийом «Вечір»	67
21. Вокзали (залізничні, річкові), морські порти, аеропорти	68
22. Супровід об'єкта спостереження при використанні ним автотранспорту	69
23. Об'єкт спостереження пересувається пішки по місту.....	70

24. Спостереження з використанням автомобіля	73
25. Прийоми стеження за автомобілем і на автомобілі.....	73
Питання для обговорення	82

РОЗДІЛ V.

КОНТРСПОСТЕРЕЖЕННЯ

Виявлення можливого зовнішнього спостереження при проведенні заходів з контрспостереження.....	84
Планування контрспостереження.....	86
Метод виявлення зовнішнього спостереження «Суха чистка»	86
Метод виявлення зовнішнього спостереження «Перевірний маршрут»	87
Тактика стаціонарного контрспостереження	89
Тактика мобільного контрспостереження	90
Питання для обговорення	92

РОЗДІЛ VI

ПРИЙОМИ ТА ПРАВИЛА ВИЯВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Правила виявлення зовнішнього спостереження	94
Прийоми виявлення зовнішнього спостереження в пішому порядку	94
«М'яке» виявлення зовнішнього спостереження.....	95
Прийом «Телефон-автомат».....	96
Прийом «Перехожий».....	96
Прийом «Вітрина магазину».....	97
Прийом «Магазин»	98
Прийом «Піти в мертву зону».....	98
Прийом «Легендовані розвороти».....	100
Виявлення ознак зовнішнього спостереження:.....	105
Виявлення зовнішнього спостереження в громадському транспорті.....	106
Наземний транспорт, прийоми виявлення зовнішнього спостереження	106
Метро. Прийоми виявлення зовнішнього спостереження	107
Прийоми виявлення зовнішнього спостереження на автомобілі ..	107
Демаскувальні ознаки машини спостереження	108
Виявлення спостереження під час пересування на автомобілі	110
Виявлення зовнішнього спостереження при під'їзді до місця роботи (місця проживання).....	114

Виявлення стаціонарного спостереження	114
<i>Питання для обговорення</i>	115

РОЗДІЛ VII. ПРИЙОМИ УХОДУ ВІД ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Непомітна висадка об'єкта спостереження	119
Пересадка в інший автомобіль (інший вид транспорту)	119
Спричинення дорожньо-транспортної пригоди	119
У місцях постійного (тимчасового) перебування	120
<i>Питання для обговорення</i>	120

РОЗДІЛ VIII. КОНСПІРАЦІЯ В СИСТЕМІ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Конспірація	122
Загальні правила конспірації	123
Екіпіровка. Маскування	124
Рольова гра	126
Документи прикриття	129
<i>Питання для обговорення</i>	133

РОЗДІЛ VIХ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Технічні засоби ведення зовнішнього спостереження	135
<i>Перша група технічних засобів спостереження</i>	135
<i>Друга група</i>	136
<i>Третя група</i>	142
<i>Питання для обговорення</i>	147

РОЗДІЛ X СЛОВЕСНИЙ ПОРТРЕТ

Правила опису зовнішності людини	150
Особливості опису зовнішності людини за методом словесного портрета	151
Опис функціональних ознак зовнішності людини	160

Опис супутніх ознак зовнішності людини	161
Опис особливих і помітних прикмет	162
<i>Питання для обговорення</i>	162

РОЗДІЛ XI. ПРОФАЙЛІНГ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Використана література.....	179
<i>Питання для обговорення</i>	179

РОЗДІЛ XII. ФАКТОРИ, ШО ВПЛИВАЮТЬ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ В УМОВАХ СТЕЖЕННЯ

Розділ XII. Фактори, що впливають на поведінку людини в умовах стеження.....	180
<i>Питання для обговорення</i>	187

РОЗДІЛ XIII. ПСИХОТЕХНІКА ПРОФЕСІЙНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Прийом організації спостереження.....	189
Прийом забезпечення високої чутливості органів почуттів	190
Прийом підвищення осмисленості спостережуваного.....	191
Прийом підвищення стійкості спостереження.....	192
<i>Питання для обговорення</i>	192

РОЗДІЛ XIV. ОПЕРАТИВНА АУДІОВІЗУАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ОСОБИСТОСТІ

Візуальна діагностика. Значення та структура невербальних способів передачі інформації.....	194
<i>Фізіологічне підґрунтя рухових дій</i>	196
<i>Візуальна діагностика ходи</i>	198
<i>Візуальна діагностика статичного положення тіла</i>	199
<i>Візуальна діагностика жестів</i>	200
<i>Значення міміки</i>	202
<i>Значення мимовільних реакцій</i>	203
<i>Значення виразу очей</i>	205
<i>Візуальні ознаки фонового настрою</i>	206

<i>Невербальні показники коливання настрою</i>	208
Стійкі особистісні особливості, які необхідно враховувати при здійсненні аудіовізуальної діагностики	209
<i>Гендерні відмінності</i>	209
<i>Статура</i>	214
<i>Ріст</i>	216
<i>Вага</i>	218
<i>Зовнішній вигляд</i>	219
<i>Стигматизація характеру</i>	224
<i>Вплив релігії на особистість</i>	226
<i>Гомосексуальні нахили</i>	227
<i>Нецирість</i>	230
<i>Використана література</i>	231

ДОДАТКИ

Додаток 1. Тематичні інструкції	236
<i>Інструкція філерам Летучего отряда и филерам розыскных и охранных отделений, 31 октября 1902 г.</i>	236
<i>Інструкція по организации и ведению внутреннего (агентурного) наблюдения, 10 февраля 1907 г.</i>	239
<i>Інструкція по организации наружного (филерского) наблюдения, 1907 г.</i>	250
<i>Інструкція начальникам охранных отделений по организации наружного наблюдения. 1907 г.</i>	270
<i>ВЧК: Обязанности работающих по политическому сыску.</i>	275
<i>Інструкція наружного наблюдения</i>	275
Додаток 2. Спецтехніка для аудіо та відео документування	289
<i>Камуфляж</i>	299
Додаток 3. Фото філерів	319
Використана література.....	322
Авторський колектив	325

Науково-практичне видання

*Пригунов Павло Якович
Грінін Сергій Володимирович
Тронько Ольга Володимирівна*

**ВІЗУАЛЬНЕ ВИЯВЛЕННЯ
МОЖЛИВОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
СПІВРОБІТНИКАМИ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчально-практичний посібник

(За матеріалами відкритої преси і літератури)

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 10.09.2021 р. Формат 60 x 84¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 18,83.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, 223-15-30.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: www.alerta.kiev.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.